

**LOKALNI
IZBORI 2017**
21.05.2017.

PODSJETNIK

**ZA RAD BIRAČKIH ODBORA
NA LOKALNIM IZBORIMA 2017.**

Sadržaj

I. UVOD	4
II. PREUZIMANJE IZBORNOG MATERIJALA	5
III. RAD BIRAČKOG ODBORA PRIJE POČETKA GLASOVANJA	9
1. Uređenje biračkog mjesta.....	9
2. Priprema biračkog odbora za početak glasovanja.....	9
3. Organizacija rada biračkog odbora.....	10
IV. OTVARANJE BIRAČKOG MJESTA	11
V. RAD BIRAČKOG ODBORA ZA VRIJEME GLASOVANJA	11
1. Općenito.....	11
2. Postupci članova biračkog odbora u provedbi postupka glasovanja.....	11
2.1. Utvrđivanje identiteta birača i postojanja biračkog prava.....	11
2.2. Glasovanje birača s potvrdom za glasovanje.....	12
2.3. Glasovanje birača na izborima za zamjenika općinskog načelnika/ gradonačelnika, župana iz reda pripadnika nacionalne manjine, odnosno na izborima za zamjenika općinskog načelnika iz reda pripadnika hrvatskog naroda.....	13
2.4. Naputak biračima o načinu glasovanja.....	13
3. Glasovanje birača s tjelesnom manom, nepismenih birača te birača koji nisu u mogućnosti pristupiti na biračko mjesto.....	14
3.1. Glasovanje na biračkom mjestu uz pomoć druge osobe.....	14
3.2. Glasovanje birača koji nisu u mogućnosti pristupiti biračkom mjestu.....	14
3.2.1. Dostava obavijesti biračkom odboru o nemogućnosti pristupa birača biračkom mjestu.....	14
3.2.2. Postupanje biračkog odbora nakon zaprimanja obavijesti o nemogućnosti pristupa birača biračkom mjestu i glasovanje birača koji ne može pristupiti biračkom mjestu u mjestu gdje se birač nalazi.....	15
3.2.3. Postupanje biračkog odbora nakon povratka na biračko mjesto.....	16
3.2.4. Glasovanje birača ispred biračkog mjesta.....	16
4. Postupak s punom glasačkom kutijom za vrijeme glasovanja.....	16
VI. ZATVARANJE BIRAČKOG MJESTA	17
VII. POSTUPCI BIRAČKOG ODBORA NAKON ZATVARANJA BIRAČKOG MJESTA	17
1. Utvrđivanje rezultata glasovanja na biračkom mjestu.....	17
1.1. Postupanje biračkog odbora prije otvaranja glasačkih kutija.....	17
1.2. Postupanje biračkog odbora nakon otvaranja glasačkih kutija.....	18
1.3. Popunjavanje zapisnika o radu biračkog odbora.....	20

VIII. DOSTAVA IZBORNOG MATERIJALA NADLEŽNIM IZBORNIM POVJERENSTVIMA	23
IX. PROMATRAČI	24
1. Pravo promatranja	24
2. Službena iskaznica za promatrače	24
3. Zabrana isključenja promatranja i mogućnost ograničenja broja promatrača	25
4. Prava i obveze promatrača	25
5. Prava i obveze predsjednika biračkog odbora	25

I. UVOD

Odlukama Vlade Republike Hrvatske od 13. travnja 2017. ("Narodne novine", broj 38/17) raspisani su izbori za:

- 1) članove predstavničkih tijela jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave,
- 2) općinske načelnike, gradonačelnike, župane te njihove zamjenike,
- 3) zamjenike općinskih načelnika, gradonačelnika i župana iz reda pripadnika nacionalnih manjina, odnosno iz reda pripadnika hrvatskog naroda.

Izbori će se održati u nedjelju, 21. svibnja 2017. godine.

Podsjetnik za rad biračkih odbora izrađen je radi pripreme članova biračkih odbora za provedbu glasovanja i osiguravanja pravilnosti i tajnosti glasovanja na biračkim mjestima.

Podsjetnik za rad biračkih odbora temelji se na Zakonu o lokalnim izborima ("Narodne novine", broj 144/12 i 121/16), Zakonu o registru birača ("Narodne novine", broj 144/12 i 105/15) te Obvezatnim uputama Državnog izbornog povjerenstva Republike Hrvatske o pravima i dužnostima promatrača političkih stranaka, promatrača birača, promatrača nevladinih udruga i stranih promatrača na lokalnim izborima broj L-IV od 13. travnja 2017. ("Narodne novine", broj 38/17), Obvezatnim uputama o načinu glasovanja birača s tjelesnom manom, nepisanih birača te birača koji nisu u mogućnosti pristupiti na biračko mjesto broj L-V od 13. travnja 2017. ("Narodne novine", broj 38/17) i Obvezatnim uputama o načinu uređenja biračkog mjesta broj L-VI od 13. travnja 2017. ("Narodne novine", broj 38/17).

Navedeni zakoni i Obvezatne upute Državnog izbornog povjerenstva Republike Hrvatske objavljeni su u "Narodnim novinama" i na internetskim stranicama Državnog izbornog povjerenstva Republike Hrvatske www.izbori.hr.

Podsjetnik je, **prije početka rada** biračkog odbora, potrebno **dobro proučiti** te koristiti pri provedbi glasovanja i utvrđivanja rezultata glasovanja na biračkim mjestima.

Napomena: Riječi i pojmovi u Podsjetniku koji imaju rodno značenje odnose se jednako na muški i ženski rod bez obzira u kojem su rodu navedeni.

II. PREUZIMANJE IZBORNOG MATERIJALA

Nadležna izborna povjerenstva dostavit će svakom biračkom odboru sljedeći izborni materijal i pribor za glasovanje:

1) IZBORNI MATERIJAL:

A) Svakom biračkom odboru dostavit će se:

1. Izvatci iz popisa birača:

- **četiri izvatka** iz popisa birača, i to:
  - 1) izvadak iz popisa birača za izbor članova općinskog/gradskog vijeća,
  - 2) izvadak iz popisa birača za izbor članova županijske skupštine,
  - 3) izvadak iz popisa birača za izbor općinskog načelnika/gradonačelnika i njihovih zamjenika i
  - 4) izvadak iz popisa birača za izbor župana i njihovih zamjenika.
- uz navedeni izborni materijal, nadležno izorno povjerenstvo predat će nadležnim biračkim odborima zaprimljene zahtjeve birača za glasovanje izvan biračkog mjesta

2. Glasački listići:

- **četiri vrste** glasačkih listića, i to:
  - 1) glasački listići za izbor članova općinskog/gradskog vijeća,
  - 2) glasački listići za izbor članova županijske skupštine,
  - 3) glasački listići za izbor općinskog načelnika/gradonačelnika i
  - 4) glasački listići za izbor župana

3. Oglasi:

- 1) oglasi sa svim kandidacijskim listama i zbirnom listom kandidacijskih lista,
- 2) oglasi zbirnih lista kandidatura za izbor općinskog načelnika/gradonačelnika/župana te njihovih zamjenika i
- 3) obavijest o adresi (mjestu) gdje birači mogu ishoditi potvrdu za glasovanje

4. Obrasci zapisnika:

- 1) obrasci **OLS-8**-zapisnici o radu biračkog odbora za izbor članova općinskog/gradskog vijeća,
- 2) obrasci **OLS-9**-zapisnici o radu biračkog odbora za izbor članova županijske skupštine/Gradske skupštine Grada Zagreba,
- 3) obrasci **OLN-10**-zapisnici o radu biračkog odbora za izbor općinskog načelnika/gradonačelnika i
- 4) obrasci **OLN-11**- zapisnici o radu biračkog odbora za izbor župana/gradonačelnika Grada Zagreba

- B) U jedinicama u kojima se održavaju i izbori za zamjenika općinskog načelnika/gradonačelnika, župana iz reda pripadnika nacionalnih manjina, odnosno izbori za zamjenika općinskog načelnika iz reda pripadnika hrvatskog naroda, biračkom odboru, **pored izbornog materijala navedenog pod točkom 1), dostavit će se i:**

1. Izvatci iz popisa birača:

- 1) izvadak iz popisa birača za izbor zamjenika općinskog načelnika/gradonačelnika, župana iz reda pripadnika nacionalnih manjina i/ili
- 2) izvadak iz popisa birača za izbor zamjenika općinskog načelnika iz reda pripadnika hrvatskog naroda

2. Glasački listići:

- 1) glasački listići za izbor zamjenika općinskog načelnika/gradonačelnika, župana iz reda pripadnika nacionalnih manjina i/ili
- 2) glasački listići za izbor zamjenika općinskog načelnika iz reda pripadnika hrvatskog naroda

3. Oglasi:

- 1) oglasi zbirnih lista kandidatura za izbor općinskog načelnika/gradonačelnika/župana iz reda pripadnika nacionalnih manjina,
- 2) oglasi zbirnih lista kandidatura za izbor općinskog načelnika iz reda pripadnika hrvatskog naroda i
- 3) oglasi - obavijesti za biračka mjesta na kojima birači mogu glasovati i za zamjenika općinskog načelnika/gradonačelnika/župana iz reda pripadnika nacionalnih manjina, odnosno iz reda hrvatskog naroda

4. Obrasci zapisnika:

- 1) obrasci **OMLN-9** – zapisnici o radu biračkog odbora za izbor zamjenika općinskog načelnika/gradonačelnika iz reda pripadnika nacionalnih manjina, odnosno iz reda pripadnika hrvatskog naroda i
- 2) obrasci **OMLN-10** - zapisnici o radu biračkog odbora za izbor zamjenika župana iz reda pripadnika nacionalne manjine

C) **Biračkim odborima u Gradu Zagrebu**, Izorno povjerenstvo Grada Zagreba dostavit će:

1. Izvatke iz popisa birača:

- **dva izvatka** iz popisa birača, i to:

- 1) izvadak iz popisa birača za izbor članova Gradske skupštine Grada Zagreba i
- 2) izvadak iz popisa birača za izbor gradonačelnika Grada Zagreba i njegovih zamjenika

2. Glasačke listiće:

- **dvije vrste** glasačkih listića, i to:

- 1) glasački listići za izbor članova Gradske skupštine Grada Zagreba i
- 2) glasački listići za izbor gradonačelnika Grada Zagreba

3. Oglase:

- 1) oglasi sa svim kandidacijskim listama i zbirnom listom kandidacijskih lista,
- 2) oglasi zbirnih lista kandidatura za izbor općinskog načelnika/gradonačelnika/župana te njihovih zamjenika i
- 3) obavijest o adresi (mjestu) gdje birači mogu ishoditi potvrdu za glasovanje

4. Obrascе zapisnika:

- 1) obrasci **OLS-9** - zapisnici o radu biračkog odbora za izbor članova županijske skupštine/Gradske skupštine Grada Zagreba i
- 2) obrasci **OLN- 11** - zapisnici o radu biračkog odbora za izbor župana/gradonačelnika Grada Zagreba

2) PRIBOR ZA GLASOVANJE:

- glasačke kutije
- za svaku glasačku kutiju:
  - a) naljepnica sa serijskim brojem glasačke kutije,
  - b) sigurnosne naljepnice,
  - c) trobojni konac,
  - d) shema sklapanja glasačke kutije i
  - e) grb Republike Hrvatske,
- paravani,
- više kemijskih olovaka,
- više grafitnih olovaka,
- više listova bijelog papira,
- više omotnica, a osobito za:
  - a) neupotrijebljene glasačke listiće,
  - b) nevažeće glasačke listiće,
  - c) glasačke listiće kojima se glasovalo izvan biračkog mjesta,
  - d) potvrde za glasovanje,
- više košuljica (presavijeni A3 papir) za važeće glasačke listiće

Birački odbor preuzet će izborni materijal i pribor za glasovanje od općinskog odnosno gradskog izbornog povjerenstva u pravilu dan prije održavanja izbora.

Predsjednik odnosno potpredsjednik biračkog odbora potpisat će potvrdu o preuzimanju izbornog materijala i pribora za glasovanje od nadležnog izbornog povjerenstva.

III. RAD BIRAČKOG ODBORA PRIJE POČETKA GLASOVANJA

1. Uređenje biračkog mjesta

Predsjednik, potpredsjednik i članovi biračkog odbora (dalje: članovi biračkog odbora) uređuju prostoriju za glasovanje na biračkom mjestu u pravilu večer prije dana izbora.

Članovi biračkog odbora moraju najkasnije jedan sat prije početka glasovanja doći na biračko mjesto u prostoriju u kojima će se glasovati i, ako to nisu učinili dan ranije, uređuju prostoriju za glasovanje.

Članovi biračkog odbora provjerit će je li sav promidžbeni materijal uklonjen s biračkog mjesta i iz njegove neposredne blizine (u krugu od oko 50 metara), a u protivnom će isti bez odlaganja ukloniti.

Članovi biračkog odbora dužni su, neposredno prije otvaranja biračkog mjesta, na biračkom mjestu vidljivo istaknuti oglase navedene u točki II. ovog Podsjetnika.

U prostorijama u kojima će se glasovati mogu se isticati državni simboli kao što su grb Republike Hrvatske i zastava Republike Hrvatske kao i obilježja županija, gradova odnosno općina u skladu s njihovim statutima.

Na svakom biračkom mjestu prostorija za glasovanje mora biti uređena na način da se osigura tajnost glasovanja paravanima ili sličnim sredstvima tako da nitko u prostoriji ne može vidjeti kako je birač popunio glasački listić.

2. Priprema biračkog odbora za početak glasovanja

Članovi biračkog odbora pregledat će zaprimljeni izborni materijal pri čemu će:

- **provjeriti** jesu li zaprimljeni odgovarajući izvanci iz popisa birača i **utvrditi** je li svaki zaprimljeni izvadak zaključen rednim brojem, ovjeren te potpisan od strane nadležnog tijela,
- **utvrditi** broj primljenih glasačkih listića za svake izbore (po vrstama),
- **provjeriti** jesu li zaprimljeni obrasci zapisnika o radu biračkog odbora navedeni u točki II. Podsjetnika,
- **provjeriti** jesu li zaprimljene glasačke kutije i za svaku glasačku kutiju naljepnica sa serijskim brojem glasačke kutije te sigurnosne naljepnice, trobojni konac, shema sklapanja glasačke kutije i grb Republike Hrvatske,
- **pregledati glasačke kutije** i nakon što se uvjere da su glasačke kutije prazne, na mjestima na kojima se otvaraju zatvoriti sigurnosnim naljepnicama na način kako je to objašnjeno u shemi koja je priložena uz glasačke kutije,
- na prednju stranu svake glasačke kutije **istaknuti** glasački listić kakav se ubacuje u tu glasačku kutiju,
- **zalijepiti** naljepnicu sa serijskim brojem glasačke kutije na gornji dio bilo koje bočne strane glasačke kutije,
- **staviti kemijske olovke (ne grafitne olovke!)** na svako mjesto na kojemu će birači glasovati i
- **pomiješati** glasačke listiće za svake izbore tako da nisu složeni po serijskim brojevima i **lepezasto ih postaviti** na stol na način da se ne vidi serijski broj glasačkog listića.

3. Organizacija rada biračkog odbora

Prije početka rada, predsjednik odnosno potpredsjednik biračkog odbora organizirat će rad biračkog odbora na način da:

- najmanje jedan član biračkog odbora utvrđuje identitet birača i provjerava je li birač upisan u izvadak iz popisa birača za biračko mjesto te zaokružuje redni broj ispred njegovog imena i prezimena u odgovarajućem/odgovarajućim izvatku/izvadcima iz popisa birača
- najmanje jedan član biračkog odbora uručuje glasačke listiće biraču i objašnjava način glasovanja,
- najmanje jedan član biračkog odbora pazi da se glasački listić ubaci u odgovarajuću glasačku kutiju i nadzire birače koji čekaju u redu.

IV. OTVARANJE BIRAČKOG MJESTA

Biračko mjesto otvara se u 7,00 sati.

V. RAD BIRAČKOG ODBORA ZA VRIJEME GLASOVANJA

1. Općenito

Glasovanje traje neprekidno od 7,00 sati do 19,00 sati.

Za vrijeme trajanja glasovanja na biračkom mjestu moraju biti stalno prisutni predsjednik odnosno potpredsjednik biračkog odbora te najmanje četiri člana biračkog odbora.

Predsjednik biračkog odbora ovlašten je i dužan osiguravati red i mir na biračkom mjestu za vrijeme glasovanja, kao i nakon zatvaranja biračkog mjesta.

Predsjednik biračkog odbora može zatražiti pomoć policije kad je to potrebno radi očuvanja reda i mira te radi nesmetanog odvijanja glasovanja.

Nitko, osim pripadnika policije na poziv predsjednika biračkog odbora, ne smije doći na biračko mjesto naoružan.

2. Postupci članova biračkog odbora u provedbi postupka glasovanja

2.1. Utvrđivanje identiteta birača i postojanja biračkog prava

Predsjednik biračkog odbora odnosno od njega ovlašteni član **zadužen za provjeru identiteta birača** utvrđuje identitet birača i provjerava ima li birač pravo glasovati.

Identitet birača utvrđuje se uvidom u:

- osobnu iskaznicu,
- putovnicu,
- vozačku dozvolu, odnosno
- koju drugu javnu ispravu s fotografijom na temelju koje se može nedvojbeno utvrditi identitet birača.

Nakon što se utvrdi identitet birača, potrebno je provjeriti je li birač upisan u odgovarajući izvadak iz popisa birača.

Nakon što je utvrđeno da je birač upisan u odgovarajući izvadak, istovremeno s predajom glasačkog listića tom biraču, zaokružuje se redni broj ispred njegovog imena i prezimena u **odgovarajućem** izvatku iz popisa birača.

VAŽNO!

Redni broj ispred imena i prezimena birača mora se zaokružiti na svim izvatcima iz popisa birača za koje izbore je tom biraču predan glasački listić.

2.2. Glasovanje birača s potvrdom za glasovanje (tzv. plava potvrda)

Ako predsjednik biračkog odbora ili od njega ovlašteni član utvrdi **da birač nije upisan u izvadak iz popisa birača, neće mu dozvoliti glasovanje.**

Tog birača uputit će nadležnom uredu državne uprave u svrhu pribavljanja potvrde za glasovanje (tzv. plava potvrda) (privitak 1) kojom će birač dokazati da ima biračko pravo (pravo glasovati) na tom biračkom mjestu.

Biračima koji glasuju na izborima za članove općinskog/gradskog vijeća, na izborima za članove županijske skupštine/Gradske skupštine Grada Zagreba te na izborima za općinskog načelnika/gradonačelnika, župana i njihove zamjenike izdat će se **potvrde** za glasovanje (tzv. plave potvrde) i to po jedna potvrda za glasovanje za svaku od navedenih vrsta izbora na kojima birač može glasovati. Na svakoj potvrdi za glasovanje bit će naznačeno za koju vrstu izbora se potvrda izdaje. Tako, primjerice jednom biraču koji glasuje u Gradu Zagrebu izdat će se dvije potvrde za glasovanje, jedna potvrda za glasovanje za izbor članova Gradske skupštine Grada Zagreba i jedna potvrda za glasovanje za izbor gradonačelnika Grada Zagreba, dok će se biraču koji glasuje na području primjerice općine izdati najviše četiri potvrde za glasovanje i to jedna potvrda za glasovanje za izbor članova općinskog vijeća, jedna potvrda za glasovanje za izbor općinskog načelnika i njegovog zamjenika, jedna potvrda za glasovanje za izbor članova županijske skupštine te jedna potvrda za glasovanje za izbor župana i njegovih zamjenika.

U jedinicama lokalne i područne (regionalne) samouprave u kojima se provode izbori za zamjenika općinskog načelnika/gradonačelnika, župana **iz reda pripadnika nacionalne manjine**, odnosno izbori za zamjenika općinskog načelnika **iz reda pripadnika hrvatskog naroda**, samo za birače iz reda pripadnika nacionalne manjine, odnosno hrvatskog naroda koji sudjeluju na navedenim izborima izdat će se **i potvrda** za glasovanje za tu vrstu izbora, a koja će sadržavati i podatak o nacionalnosti birača.

Kad birač potvrdom za glasovanje (tzv. plava potvrda) dokaže da ima biračko pravo, dužan je navedenu potvrdu/potvrde predati članu biračkog odbora koji će mu nakon toga predati glasački listić odnosno glasačke listiće, a potvrdu/potvrde za glasovanje zadržati i priložiti **uz odgovarajući izvadak iz popisa birača** i ona je sastavni dio tog izvotka za to biračko mjesto. Primjerice, potvrda za glasovanje koja je izdana za izbor župana i njegovih zamjenika prilaže se uz izvadak iz popisa birača za izbor župana, dok potvrda izdana za glasovanje na izborima za članove općinskog vijeća prilaže se uz izvadak iz popisa birača za izbor članova općinskog vijeća.

Potvrda za glasovanje birača koji su glasovali za zamjenika općinskog načelnika/gradonačelnika i župana iz reda pripadnika nacionalne manjine, odnosno za zamjenika općinskog načelnika iz reda pripadnika hrvatskog naroda priložit će se **uz odgovarajući izvadak iz popisa birača za izbor zamjenika općinskog načelnika, gradonačelnika odnosno župana iz reda pripadnika nacionalne manjine, odnosno uz izvadak za izbor općinskog načelnika iz reda pripadnika hrvatskog naroda** i ona je sastavni dio tog izvotka za to biračko mjesto.

2.3. Glasovanje birača na izborima za zamjenika općinskog načelnika/ gradonačelnika, župana iz reda pripadnika nacionalne manjine, odnosno na izborima za zamjenika općinskog načelnika iz reda pripadnika hrvatskog naroda

Na ulazu na biračko mjesto i na samo biračko mjesto u onim jedinicama u kojima pripadnici nacionalnih manjina odnosno pripadnici hrvatskog naroda imaju pravo birati zamjenike općinskih načelnika/gradonačelnika i župana odnosno zamjenika općinskog načelnika iz reda pripadnika hrvatskog naroda postaviti će se oglas da se na tom biračkom mjestu glasuje i za zamjenika općinskog načelnika/gradonačelnika, župana iz reda pripadnika nacionalne manjine, odnosno za zamjenika općinskog načelnika iz reda pripadnika hrvatskog naroda, s uputom da će se biraču iz reda pripadnika nacionalne manjine, odnosno biraču iz reda pripadnika hrvatskog naroda predati glasački listić za navedene izbore **na njegovo traženje**.

Predsjednik biračkog odbora ili od njega ovlašteni član dužan je biraču pripadniku nacionalne manjine **na njegovo traženje** predati glasački listić za izbor zamjenika općinskog načelnika/gradonačelnika, župana iz reda pripadnika nacionalne manjine kojoj taj birač pripada.

Na isti način postupiti će se i prilikom glasovanja birača iz reda pripadnika hrvatskog naroda na izborima za zamjenika općinskog načelnika iz reda pripadnika hrvatskog naroda.

2.4. Naputak biračima o načinu glasovanja

Član biračkog odbora **zadužen za predaju glasačkih listića** uručiti će biraču odgovarajuće glasačke listiće **koje je prethodno izvukao iz lepezasto postavljenih glasačkih listića okrenutih prema dolje da se ne vidi serijski broj listića** i daje usmenu uputu biraču o načinu glasovanja i to, primjerice, kako slijedi:

„ Otiđite do paravana koji je trenutno slobodan ili do slobodnog mjesta određenog za glasovanje.

Prije glasovanja pročitajte naputak o načinu glasovanja na glasačkom listiću.

Kemijskom olovkom na svakom glasačkom listiću zaokružite:

- na izborima za članove općinskog/gradskog vijeća, županijske skupštine odnosno Gradske skupštine Grada Zagreba **redni broj ispred kandidacijske liste** za koju želite glasovati,
- na izborima za općinskog načelnika/gradonačelnika, župana i njihovih zamjenika, kao i na izborima za zamjenika općinskog načelnika/gradonačelnika, župana iz reda pripadnika nacionalne manjine, odnosno zamjenika općinskog načelnika iz reda pripadnika hrvatskog naroda, zaokružite **redni broj ispred imena i prezimena kandidata** za kojeg želite glasovati.

Presavijte glasački listić i ubacite ga u onu glasačku kutiju na kojoj je istaknut taj glasački listić.“

Član biračkog odbora koji se brine da se glasački listić ubaci u odgovarajuću glasačku kutiju mora uputiti birača da glasački listić određene vrste (boje) ubaci u za to određenu glasačku kutiju.

Taj se član biračkog odbora mora čitavo vrijeme nalaziti u takvom položaju da u svakom trenutku može vidjeti sve glasačke kutije.

3. Glasovanje birača s tjelesnom manom, nepismenih birača te birača koji nisu u mogućnosti pristupiti na biračko mjesto

3.1. Glasovanje na biračkom mjestu uz pomoć druge osobe

Glasovanje se obavlja osobno.

Iznimno, kada na biračko mjesto pristupi birač koji zbog kakve **tjelesne mane** (sljepoća, slabovidnost, oštećenje gornjih ekstremiteta ili druga oštećenja koja mu onemogućavaju samostalno glasovanje) ili zbog toga što je **nepismen** ne bi mogao samostalno glasovati i na biračko mjesto dođe s drugom osobom (koja ne smije biti član biračkog odbora) koja je pismena i koja će za njega, po njegovoj ovlasti i uputi zaokružiti redni broj ispred naziva kandidacijske liste, odnosno ispred imena i prezimena kandidata, predsjednik biračkog odbora **dozvolit** će takvo glasovanje.

Birače koji su glasovali na taj način mora se poimenično navesti u zapisniku o radu biračkog odbora u za to predviđenu rubriku - **odjeljak V., stupac a), obrazaca zapisnika OLS-8, OLS-9, OLN-10, OLN-11, OMLN-9 i OMLN-10.**

Glasovanje tog birača označava se u izvatcima iz popisa birača, kao i glasovanje birača koji su samostalno glasovali, na način da se zaokruži redni broj ispred njegovog imena i prezimena kao dokaz da su mu uručeni glasački listići.

3. 2. Glasovanje birača koji nisu u mogućnosti pristupiti biračkom mjestu

3.2.1. Dostava obavijesti biračkom odboru o nemogućnosti pristupa birača biračkom mjestu

Birački odbor omogućit će glasovanje biraču koji zbog teže bolesti, tjelesnog oštećenja ili nemoći nije u mogućnosti pristupiti na biračko mjesto radi glasovanja (jer je bolestan kod kuće, osoba s invaliditetom, nepokretna osoba i sl.), ako birač o tome obavijesti nadležno izborno povjerenstvo najranije tri dana prije dana održavanja izbora ili birački odbor do 12,00 sati na dan održavanja izbora.

Izorno povjerenstvo koje je birač pravovremeno obavijestio da ne može pristupiti na biračko mjesto dužno je o tome dostaviti obavijest predsjedniku ili potpredsjedniku biračkog odbora, zajedno sa cjelokupnim izbornim materijalom.

Birački odbor će svakom biraču koji je o nemogućnosti pristupa biračkom mjestu **pravovremeno** obavijestio izborno povjerenstvo, odnosno na dan izbora do 12,00 sati birački odbor, omogućiti glasovanje u mjestu gdje se taj birač nalazi.

Iznimno, kada je birački odbor nakon 12,00 sati na dan izbora, obaviješten da birač koji ne može pristupiti biračkom mjestu želi glasovati, tom će biraču omogućiti glasovanje ako ocijeni da će takvo glasovanje moći provesti bez ometanja glasovanja drugih birača na biračkom mjestu.

3.2.2. Postupanje biračkog odbora nakon zaprimanja obavijesti o nemogućnosti pristupa birača biračkom mjestu i glasovanje birača koji ne može pristupiti biračkom mjestu u mjestu gdje se birač nalazi

Radi omogućavanja glasovanja birača koji nije u mogućnosti pristupiti na biračko mjesto, predsjednik biračkog odbora će prvo provjeriti je li birač za kojeg je zatraženo glasovanje izvan biračkog mjesta upisan u izvadak iz popisa birača, a zatim će odrediti najmanje dva člana biračkog odbora koji će birača posjetiti u mjestu u kojem se nalazi i omogućiti mu tajno glasovanje.

Sa biračkog mjesta potrebno je **uzeti više glasačkih listića za svaku vrstu izbora, koji se na tom biračkom mjestu provode**, kako bi birač mogao nasumice odabrati jedan između više glasačkih listića radi zaštite tajnosti glasovanja.

Ako se na biračkom mjestu provode i izbori za zamjenika općinskog načelnika, gradonačelnika odnosno župana iz reda pripadnika određene nacionalne manjine odnosno izbori za zamjenika općinskog načelnika iz reda pripadnika hrvatskog naroda, a birački odbor, uvidom u izvadak iz popisa birača, za birača, koji želi glasovati izvan biračkog mjesta, utvrdi da je pripadnik takve nacionalne manjine odnosno hrvatskog naroda, članovi biračkog odbora koji su određeni da ga posjete, obvezno će, sukladno nacionalnoj pripadnosti birača, ponijeti i više glasačkih listića za izbor zamjenika općinskog načelnika, gradonačelnika odnosno župana iz reda pripadnika te nacionalne manjine odnosno za izbor zamjenika općinskog načelnika iz reda pripadnika hrvatskog naroda.

Članovi biračkog odbora će biraču, kojeg posjećuju u mjestu gdje se nalazi, omogućiti da nasumice odabere po jedan glasački listić za svaku vrstu izbora te će mu, prema njegovom izboru, dati odgovarajući listić i omogućiti mu glasovanje, vodeći računa o tajnosti glasovanja.

Biraču, koji ima pravo glasovati za izbor zamjenika općinskog načelnika, gradonačelnika odnosno župana iz reda pripadnika njegove nacionalne manjine, birački odbor će, **na njegovo traženje** predati glasački listić za izbor zamjenika općinskog načelnika, gradonačelnika odnosno župana iz reda pripadnika nacionalne manjine odnosno za izbor zamjenika općinskog načelnika iz reda pripadnika hrvatskog naroda..

Ako birač, koji glasuje izvan biračkog mjesta, ne želi glasovati na svim vrstama izbora, koji se provode na njegovom biračkom mjestu, birački odbor će glasački listić/glasačke listiće za izbor/izbore na kojem/kojima birač nije iskoristio pravo glasa, vratiti među neupotrijebljene listiće.

Nakon glasovanja, birač će sam presaviti glasački listić (tako da se radi zaštite tajnosti glasovanja ne vidi kako je birač popunio glasački listić), potom će takav glasački listić staviti u zasebnu omotnicu (kuvertu) i zatvoriti je u prisutnosti članova biračkog odbora.

Na omotnicu s glasačkim listićem birački odbor će upisati za koju je vrstu izbora birač glasovao.

3.2.3. Postupanje biračkog odbora nakon povratka na biračko mjesto

Članovi biračkog odbora će po povratku na biračko mjesto, predati omotnicu/omotnice predsjedniku biračkog odbora koji će izvaditi presavijeni glasački listić iz svake omotnice i odmah bez pregledavanja, presavijeni glasački listić ubaciti u odgovarajuću glasačku kutiju, a preostale neiskorištene glasačke listiće će priložiti uz ostale neiskorištene glasačke listiće za pojedinu vrstu izbora na tom biračkom mjestu.

Predsjednik biračkog odbora ili osoba koju on odredi, dužan je zaokružiti redni broj ispred imena i prezimena birača koji je glasovao na opisani način i to na odgovarajućem izvratku iz popisa birača, ovisno o tome za koju je vrstu izbora birač glasovao i upisati ga u zapisnik o radu biračkog odbora u za to predviđenu rubriku (odjeljak V.b), obrazaca OLS-8, OLS-9, OLN-10, OLN-11, OMLN-9 i OMLN-10).

Kako bi se osigurala kontrola izlazaka članova biračkog odbora radi provedbe glasovanja birača izvan biračkog mjesta te broja preuzetih i vraćenih glasačkih listića, predsjednik biračkog odbora dužan je osigurati vođenje evidencije izlazaka članova biračkog odbora sukladno obrascu koji će biti dostavljen u izbornom materijalu. Navedeni obrazac dužni su čitko ispuniti i potpisati članovi biračkog odbora koji su proveli postupak glasovanja birača izvan biračkog mjesta.

3.2.4. Glasovanje birača ispred biračkog mjesta

Kada biračko mjesto, pored svih nastojanja da se osigura pristupačnost osobama s invaliditetom, ne zadovoljava zahtjeve pristupačnosti osobama s invaliditetom, a birač - osoba s invaliditetom dođe ispred biračkog mjesta i izrazi želju glasovati, predsjednik biračkog odbora odredit će dva člana biračkog odbora i uputiti ih da ispred biračkog mjesta omoguće biraču - osobi s invaliditetom glasovanje.

Birački odbor će tom biraču omogućiti glasovanje na način opisan u točki 3.2.2., a nakon glasovanja birača birački odbor će postupiti na način opisan u točki 3.2.3.

4. Postupak s punom glasačkom kutijom za vrijeme glasovanja

U slučaju da se za vrijeme glasovanja pojedina glasačka kutija potpuno napuni glasačkim listićima, članovi biračkog odbora istu **ne smiju prazniti prije završetka glasovanja na biračkom mjestu**, već ju moraju zatvoriti sigurnosnom naljepnicom tako da je u cijelosti zatvoren otvor kroz koji se glasački listići ubacuju.

Takva puna glasačka kutija ne smije se ostaviti bez nadzora već se odlaže na mjesto vidljivo članovima biračkog odbora.

Na mjesto pune glasačke kutije stavlja se druga, prethodno pregledana, prazna i zatvorena glasačka kutija.

Na prednju stranu nove glasačke kutije treba se istaknuti glasački listić kakav se ubacuje u tu glasačku kutiju.

Na bilo koju bočnu stranu nove glasačke kutije treba nalijepiti naljepnicu sa serijskim brojem glasačke kutije.

VI. ZATVARANJE BIRAČKOG MJESTA

Biračko mjesto zatvara se u 19,00 sati, ali će se biračima koji se zateknu na biračkom mjestu u 19,00 sati, omogućiti glasovanje i nakon 19,00 sati.

VII. POSTUPCI BIRAČKOG ODBORA NAKON ZATVARANJA BIRAČKOG MJESTA

Predsjednik biračkog odbora će nakon zatvaranja biračkog mjesta utvrditi jesu li na biračkom mjestu ostale samo one osobe koje mogu prisustvovati postupku utvrđivanja rezultata glasovanja i to:

- članovi biračkog odbora i
- promatrači.

Sve ostale osobe predsjednik biračkog odbora udaljit će s biračkog mjesta.

Birački odbor pripremit će prostoriju biračkog mjesta za postupak prebrojavanja glasova, po mogućnosti tako da se u sredinu prostorije postavi više stolova (ili jedan veći stol), tako da članovi biračkog odbora mogu sjesti oko stola na kojem će se prebrojavati glasovi.

Promatračima se mora omogućiti promatranje postupka prebrojavanja glasačkih listića i utvrđivanja rezultata glasovanja, na način da ne ometaju rad biračkog odbora.

1. Utvrđivanje rezultata glasovanja na biračkom mjestu

VAŽNO!

Postupak brojanja glasačkih listića i utvrđivanja rezultata glasovanja na biračkom mjestu obavljaju u pravilu svi članovi biračkog odbora.

1.1. Postupanje biračkog odbora prije otvaranja glasačkih kutija

Predsjednik biračkog odbora osigurava da niti jedan od članova biračkog odbora u tijeku postupka prebrojavanja glasačkih listića **ne smije kod sebe imati kemijsku olovku, nalivpero ili slično sredstvo za pisanje, već samo grafitnu olovku.**

Kemijska olovka koristi se tek pri ispunjavanju zapisnika o radu biračkog odbora, nakon čega se ponovno odlaže.

Članovi biračkog odbora **zajednički započinju i dovršavaju** postupak brojanja glasačkih listića i utvrđivanja rezultata glasovanja.

Birački odbor najprije će prebrojiti **neupotrijebljene** glasačke listiće, skinuti glasačke listiće istaknute na glasačkim kutijama, pribrojiti ih neupotrijebljenim listićima i sve ih staviti u za to posebno označenu omotnicu (kuvertu), zapečatiti je i na njoj upisati broj takvih listića.

Zatim će utvrditi koliko je prema izvratku iz popisa birača glasovalo birača na tom biračkom mjestu i to tako da **zbroji zaokružene redne brojeve ispred imena i prezimena birača**.

Nakon toga birački odbor utvrđuje broj birača koji je glasovao na tom biračkom mjestu na osnovi potvrde za glasovanje nadležnog državnog tijela (tzv. plave potvrde).

Broj zaokruženih rednih brojeva ispred imena i prezimena birača u izvratku iz popisa birača + broj birača koji su glasovali na osnovi potvrde za glasovanje nadležnog državnog tijela = ukupan broj birača koji su glasovali na tom biračkom mjestu.

1.2. Postupanje biračkog odbora nakon otvaranja glasačkih kutija

Nakon utvrđivanja broja birača koji su glasovali, birački odbor otvorit će glasačku kutiju za izbor članova županijske skupštine odnosno Gradske skupštine Grada Zagreba (ili više njih kada ih je tijekom glasovanja bilo više popunjeno) te će najprije prebrojiti sve glasačke listiće koji su nađeni u toj glasačkoj kutiji.

Birački odbor izdvojiti će glasačke listiće koji su *omaškom* ubačeni u pogrešnu glasačku kutiju, tako da se mogu pribrojiti glasačkim listićima iz glasačke kutije u koju su trebali biti ubačeni.

Broj glasačkih listića u glasačkoj kutiji mora biti isti ili manji od utvrđenog ukupnog broja birača koji su glasovali na tom biračkom mjestu.

Ako se utvrdi da je broj glasačkih listića u glasačkoj kutiji za izbor članova županijske skupštine odnosno Gradske skupštine Grada Zagreba **veći od ukupnog broja birača koji su glasovali** (birači zaokruženi na izvratku iz popisa birača i birači koji su glasovali na osnovi potvrde za glasovanje tzv. plave potvrde), birački odbor će **odmah o tome obavijestiti nadležno izborno povjerenstvo**, sav izborni materijal zapečaćuje i uz izvješće upućuje općinskom odnosno gradskom izbornom povjerenstvu.

Ako je broj glasačkih listića u glasačkoj kutiji **isti ili manji od ukupnog broja birača koji su glasovali** na biračkom mjestu, birački odbor **pristupa prebrojavanju glasova**.

Birački odbor **najprije odvaja nevažeće glasačke listiće** i iste stavlja u za to posebno označenu omotnicu (kuvertu) i na njoj upisuje broj takvih glasačkih listića.

Nevažeći glasački listić jest:

- neispunjeni glasački listić,
- glasački listić popunjen na način da se ne može sa sigurnošću utvrditi za koju je kandidacijsku listu ili kandidata birač glasovao,
- glasački listić na kojem je birač glasovao za dvije ili više kandidacijskih lista ili kandidata.

Važeći glasački listić jest onaj iz kojega se na siguran i nedvojbjen način može utvrditi za koju je kandidacijsku listu ili kandidata birač glasovao.

Zbroj nevažećih i važećih glasačkih listića mora odgovarati broju glasačkih listića koji su nađeni u glasačkoj kutiji.

Nakon odvajanja nevažećih glasačkih listića birački odbor **brojanjem važećih glasačkih listića** utvrđuje **koliki je broj glasova dobila svaka kandidacijska lista za izbor članova županijske skupštine odnosno Gradske skupštine Grada Zagreba.**

Birački odbor postupit će na isti način pri prebrojavanju glasova i utvrđivanju rezultata glasovanja i za druge vrste izbora navedene u Podsjetniku.

1.3. Popunjavanje zapisnika o radu biračkog odbora

Nakon što birački odbor dovrši postupak utvrđivanja rezultata glasovanja, popunit će zapisnike o radu biračkog odbora (OLS-8, OLS-9, OLN-10, OLN-11, OMLN-9, OMLN-10).

Ako se prilikom sastavljanja zapisnika o radu biračkog odbora dogodi očita pogreška u pisanju istu treba ispraviti na način da se precrta pogrešan upis tako da on ostane čitljiv, zatim upiše točan podatak, a ispravak potvrdi potpisom, dakle, **bez korištenja korekturnog laka ili brisanja greške.**

Uvod i odjeljci I -IV (OLS-8, OLS-9, OLN-10, OLN-11, OMLN-9, OMLN-10)

Birački odbor će najprije ispuniti **prvu stranicu** zapisnika i navesti sve tražene podatke i to:

- naziv općine/grada,
- broj i naziv biračkog mjesta,
- oznaka zapisnika, šifra grada/općine, biračko mjesto,
- naziv općinskog/gradskog vijeća (OLS-8),
- naziv županijske skupštine odnosno Gradske skupštine Grada Zagreba (OLS-9),
- naziv općine/grada (OLN-10),
- naziv županije (OLN-11),
- naziv općine/grada i naziv nacionalne manjine ili naznaka- hrvatskog naroda (OMLN-9),
- naziv županije i naziv nacionalne manjine (OMLN-10),
- broj i naziv biračkog mjesta,
- sastav biračkog odbora i stanje prostorija biračkog mjesta,
- podaci o promatračima koji su promatrali rad biračkog odbora (ime i prezime promatrača i naziv političke stranke/ime i prezime birača predlagatelja kandidacijske liste odnosno kandidata /nevladine udruge, ime i prezime stranog promatrača)
- vrijeme otvaranja i zatvaranja biračkog mjesta

Odjeljak V.

Zapisnik o radu biračkog odbora popunjava se tako da se:

- **u prvom okomitom stupcu, oznake a),** upiše redni broj te ime i prezime birača koji je zbog kakve tjelesne mane ili zbog toga što je nepismen glasovao uz pomoć druge osobe,
- **u drugom okomitom stupcu, oznake b),** redni broj te ime i prezime birača koji nisu bili u mogućnosti pristupiti biračkom mjestu te su glasovali izvan biračkog mjesta (bolestan kod kuće, osoba s invaliditetom, nepokretna osoba i sl.)

Odjeljak VI.

Nakon utvrđivanja rezultata glasovanja birački odbor će ubilježiti tražene podatke kako slijedi:

1. birački odbor preuzeo je ukupno glasačkih listića .....
2. na biračkom mjestu ostalo je ukupno neupotrijebljenih glasačkih listića .....
3. u izvratku iz popisa birača za biračko mjesto upisano je birača .....;A
4. od čega je glasovalo birača .....;B
5. potvrdu za glasovanje nadležnog tijela (tzv. plavu potvrdu), predalo je ukupno birača .....;C
6. Na osnovi navedenog, birački odbor utvrđuje da biračko mjesto za koje se utvrđuje rezultat glasovanja ima ukupno birača (toč.6=toč.3+toč.5.) .....;A+C
7. Utvrđeno je da je prema izvratku iz popisa birača i uz potvrdu za glasovanje (tzv. plave potvrde– toč.5 ovog obrasca) **glasovanju pristupilo ukupno birača** (toč.7.=toč.4+toč.5.).....;B+C
8. Otvorena je glasačka kutija za određenu vrstu izbora i nakon prebrojavanja glasačkih listića utvrđeno je da je u glasačkoj kutiji bilo **ukupno glasačkih listića** .....;D(E+F)

Ako je broj glasačkih listića u glasačkoj kutiji veći od broja birača koji su glasovali (točka 7. ovog obrasca), birački odbor prekida utvrđivanje rezultata glasovanja na tom biračkom mjestu za izbore za koje je utvrđen veći broj glasačkih listića u glasačkoj kutiji od utvrđenog broja birača koji su glasovali i sav izborni materijal za te izbore odmah zapečaćuje i upućuje nadležnom općinskom odnosno gradskom izbornom povjerenstvu.

9. a) Važećim je utvrđeno glasačkih listića .....;E
b) Nevažećim je proglašeno glasačkih listića .....;F
10. Upisuju se rezultati glasovanja s brojem glasova koje je dobila svaka pojedina kandidacijska lista odnosno kandidat.

Odjeljci VII., VIII. i IX. (OLS-8, OLS-9, OLN-10, OLN-11, OMLN-9, OMLN-10)

U **odjeljak VII.** upisuju se eventualne izvanredne okolnosti koje su se dogodile na biračkom mjestu.

U **odjeljak VIII.** upisuju se eventualne primjedbe promatrača koji su promatrali rad biračkog odbora te se potpisuju promatrači koji su dali primjedbu.

Ako ima više primjedbi ili su tako opširne da ne stanu u zapisnik, promatrač ih je dužan u pisanom obliku predati biračkom odboru radi prilaganja zapisniku o radu biračkog odbora. Birački odbor je dužan zaprimiti takvu pisanu primjedbu promatrača, priložiti je zapisniku i o tome izdati potvrdu promatraču. U potvrdi će se navesti ime i prezime promatrača koji je predao pisanu primjedbu, te mjesto i vrijeme predaje primjedbe.

Promatrač ima pravo zahtijevati prijepis, odnosno presliku zapisnika o radu biračkog odbora, koji svojim potpisima ovjeravaju predsjednik ili potpredsjednik biračkog odbora, a birački odbor je dužan isto izdati.

U **odjeljak IX. a)** upisuju se eventualne primjedbe biračkog odbora, te se potpisuju članovi biračkog odbora koji su dali primjedbu.

U **odjeljak IX. b)** sastavlja se službena bilješka ako član biračkog odbora nije nazočan prilikom potpisivanja Zapisnika ili odbije potpisati isti. U službenoj bilješci utvrđuje se činjenica nenazočnosti člana biračkog odbora prilikom potpisivanja zapisnika odnosno činjenica odbijanja potpisivanja zapisnika i razlozi odbijanja, ako ih član biračkog odbora navede.

Također se upisuju podaci o vremenu i mjestu sastavljanja zapisnika.

VAŽNO!

Zapisnik potpisuju predsjednik, potpredsjednik i svi članovi biračkog odbora.

Ako neki od članova biračkog odbora nije potpisao zapisnik o radu biračkog odbora, o tome je potrebno staviti službenu bilješku u odjelju IX. b) zapisnika.

VIII. DOSTAVA IZBORNOG MATERIJALA NADLEŽNIM IZBORNIM POVJERENSTVIMA

Zapisnike o svom radu i ostali izborni materijal, uključujući i glasačke kutije, birački odbor dostavlja **nadležnom općinskom, odnosno gradskom izbornom povjerenstvu** odmah po završetku rada na utvrđivanju rezultata glasovanja, a najkasnije **do 7,00 sati 22. svibnja 2017.** i to na **mjesto koje odredi nadležno općinsko, odnosno gradsko izborno povjerenstvo.**

Promatrači mogu pratiti članove biračkog odbora do trenutka predaje izbornog materijala nadležnom izbornom povjerenstvu i nazočiti predaji istog.

IX. PROMATRAČI

1. Pravo promatranja

Pravo promatranja izbora obuhvaća promatranje cjelokupnog izbornog postupka, a naročito glasovanje, rad izbornih tijela i uvid u cjelokupni izborni materijal.

Pravo promatrati izborni postupak, provedbu izbora te rad izbornih tijela imaju:

- promatrači političkih stranaka registriranih u Republici Hrvatskoj koje su predložile kandidacijsku listu, odnosno kandidata (promatrači političkih stranaka),
- promatrači birača koji su predložili kandidacijsku listu birača, odnosno kandidata (promatrači birača),
- promatrači nevladinih udruga registriranih u Republici Hrvatskoj kao udruga koja djeluje na području neovisnog promatranja izbornih postupaka i/ili promicanja ljudskih i građanskih prava (promatrači nevladinih udruga),
- promatrači međunarodnih organizacija koje djeluju u Republici Hrvatskoj, promatrači diplomatsko-konzularnih predstavništava u Republici Hrvatskoj, međunarodnih udruženja izbornih tijela te promatrači izbornih tijela iz drugih država (strani promatrači).

Kandidat na izborima ne smije biti promatrač na izborima za koje je kandidat.

2. Službena iskaznica za promatrače

Službenu iskaznicu promatraču izdaje i uručuje županijsko izborno povjerenstvo na čijem se području izbori promatraju, a za stranog promatrača iskaznicu izdaje i uručuje Državno izborno povjerenstvo.

Ako nadležno županijsko izborno povjerenstvo promatraču nije izdalo službenu iskaznicu promatrač će se identificirati rješenjem nadležnog županijskog izbornog povjerenstva i javnom ispravom na osnovi koje se može nedvojbeno utvrditi identitet promatrača, a strani promatrač odobrenjem Državnog izbornog povjerenstva i javnom ispravom na osnovi koje se može nedvojbeno utvrditi identitet promatrača.

Promatrač je dužan nositi vidljivo istaknutu službenu iskaznicu za cijelo vrijeme promatranja izbornog postupka i rada izbornog tijela.

3. Zabrana isključenja promatranja i mogućnost ograničenja broja promatrača

Birački odbor čiji se rad promatra ne smije isključiti promatranje, ali smije ograničiti broj promatrača, ako nedostatak prostora ili drugi razlozi ne dopuštaju istovremeno promatranje svim promatračima.

Političkim strankama, biračima koji su predložili kandidata ili kandidacijsku listu grupe birača, nevladinim udrugama i stranim promatračima mora se omogućiti da imaju najmanje po jednog promatrača na biračkom mjestu.

4. Prava i obveze promatrača

Promatraču je dopušteno:

- nazočiti radu biračkog odbora od pripremanja biračkog mjesta prije njegova otvaranja, za vrijeme glasovanja, prebrojavanja glasačkih listića i utvrđivanja rezultata glasovanja te ispunjavanja zapisnika o radu biračkog odbora,
- stavljati obrazložene primjedbe na rad biračkog odbora u zapisnik o radu biračkog odbora ili ih u pisanom obliku priložiti tom zapisniku te zahtijevati potvrdu o danoj obrazloženoj primjedbi na rad biračkog odbora (privitak 2- obrazac potvrde o obrazloženoj primjedbi promatrača na rad biračkog odbora),
- zahtijevati presliku ili prijepis zapisnika o radu biračkog odbora,
- dolaziti i odlaziti s biračkog mjesta, ne remeteći postupak glasovanja i rad biračkog odbora,
- ima pravo biti nazočan primopredaji izbornog materijala.

Promatraču nije dopušteno:

- ometati rad biračkog odbora,
- tonski ili video snimati rad biračkog odbora,
- za vrijeme promatranja rada biračkog odbora odgovarati na upite birača, a u slučaju da mu se birač obrati, dužan je uputiti ga predsjedniku ili članu biračkog odbora,
- nositi bilo kakve oznake, fotografije kandidata ili druge promidžbene materijale te na bilo koji drugi način utjecati na birače.

5. Prava i obveze predsjednika biračkog odbora

Predsjednik biračkog odbora dužan je i ovlašten osigurati red i mir na biračkom mjestu za vrijeme glasovanja kao i nakon zatvaranja biračkog mjesta.

Promatrača koji ometa rad biračkog odbora, predsjednik biračkog odbora usmeno će opomenuti. Ako promatrač unatoč opomeni nastavi s ometanjem, predsjednik biračkog odbora ovlašten je naložiti njegovo udaljšavanje s biračkog mjesta.